

ISSN: 1991-3494 (Print)
ISSN: 2518-1467 (Online)

**SCIENTIFIC JOURNAL OF
PEDAGOGY AND ECONOMICS**

**№1
2026**

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

CENTRAL ASIAN ACADEMIC
RESEARCH CENTER

SCIENTIFIC JOURNAL OF PEDAGOGY AND ECONOMICS

PUBLISHED SINCE 1944

1 (419)

January – February 2026

ALMATY, 2026

EDITOR-IN-CHIEF:

ABYLKASSIMOVA Alma Yesimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of Central Asian Academic Research Center, Director of the Center for the Development of Pedagogical Education, Head of the Department of Methods of Teaching Mathematics, Physics and Computer Science at Abai KazNPU (Almaty, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191275199>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2076124>.

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

SEMBIEVA Lyazzat Myktybekovna, Doctor of Economics, Professor of the Eurasian National University (Astana, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57194226348>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/38875302>.

EDITORIAL BOARD:

RICHELLE Marynowski, PhD in Education, Professor, Faculty of Education, University of Lethbridge, (Alberta, Canada), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57070452800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/16130920>.

SHISHOV Sergey Evgenievich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education, Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191518233>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2443966>.

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy, Karaganda University named after E.A. Buketov (Karaganda, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56128026400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/4131549>.

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-Chief of the journal "Standards and Monitoring in Education" (Moscow, Russia), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6602245542>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/13675462>.

BULATBAEVA Kulzhanat Nurymzhanovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarin (Astana, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202195074>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/40173122>.

PETR Hájek, PhD, Unicorn University, Associate Professor, Department of Finance, (Prague, Czech Republic), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=35726855800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/672404>.

JUMAN Jappar, Doctor of Economics, Professor, Honorary Academician of Central Asian Academic Research Center, Honored Worker of Kazakhstan, Director of the Center for International Applied Research Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=59238481900>; <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56658765400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/60977874>.

LUKYANENKO Irina Grigorievna, Doctor of Economics, Professor, Head of Department of the National University of Kyiv-Mohyla Academy (Kyiv, Ukraine), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189348551>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/939510>.

YESIMZHANOVA Saira Rafihevna, Doctor of Economics, Professor of the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56499485500>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/45951098>.

Scientific Journal of Pedagogy and Economics

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: «Central Asian Academic Research Center» LLP (Almaty).

The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications of the Republic of Kazakhstan

№ KZ50VPY00121155, issued on 05.06.2025

Thematic focus: «*publication of the results of new achievements in the field of fundamental sciences*»

Periodicity: 6 times a year.

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Central Asian Academic Research CenterB» LLP, 2026

БАС РЕДАКТОР:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Педагогикалық білім беруді дамыту орталығының директоры, Абай атындағы ҚазҰПУ математика, физика және информатиканы оқыту әдістемесі кафедрасының меңгерушісі (Алматы, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191275199>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2076124>.

БАС РЕДАКТОРДЫҢ ОРЫНБАСАРЫ:

СЕМБИЕВА Ләззат Мықтыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Астана, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57194226348>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/38875302>.

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

РИШЕЛЬ Мариновски, білім беру саласындағы PhD, Летбридж университеті педагогика факультетінің профессоры, (Альберта, Канада), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57070452800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/16130920>.

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және басқару университетінің кәсіби білім беру педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191518233>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2443966>.

ӘБІЛДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56128026400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/4131549>.

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар мен мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6602245542>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/13675462>.

БОЛАТБАЕВА Күлжанат Нұрымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Астана, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202195074>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/40173122>.

ПЕТР Хайек, PhD, Юникорн университеті, Қаржы департаментінің қауымдастырылған профессоры (Прага, Чехия), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=35726855800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/672404>.

ЖҰМАН Жаппар, экономика ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері, ҚР ҰҒА құрметті академигі, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Халықаралық қолданбалы зерттеулер орталығының директоры (Алматы, Қазақстан). <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=59238481900>; <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56658765400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/60977874>.

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилянская академия» ұлттық университеті кафедрасының меңгерушісі (Киев, Украина), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189348551>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/939510>.

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафиққызы, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры (Алматы, Қазақстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56499485500>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/45951098>.

Scientific Journal of Pedagogy and Economics

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Орталық Азия академиялық ғылыми орталығы» ЖШС (Алматы қ.).

Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 05.06.2025 ж. берілген № KZ50VPY00121155 мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *«іргелі ғылым салалары бойынша жаңа жетістіктердің нәтижелерін жариялау»*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Орталық Азия академиялық ғылыми орталығы» ЖШС, 2026

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования, заведующая кафедрой методики преподавания математики, физики и информатики КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191275199>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2076124>.

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

СЕМБИЕВА Лязат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Астана, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57194226348>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/38875302>.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

РИШЕЛЬ Мариновски, PhD в области образования, профессор факультета педагогики Летбриджского университета, (Альберта, Канада), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57070452800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/16130920>.

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57191518233>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/2443966>.

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А. Букетова (Караганда, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56128026400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/4131549>.

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=6602245542>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/13675462>.

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Астана, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202195074>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/40173122>.

ПЕТР Хайек, PhD, университет Юникорн, ассоциированный профессор Департамента финансов, (Прага, Чехия), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=35726855800>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/672404>.

ЖУМАН Жаппар, доктор экономических наук, профессор, заслуженный деятель Казахстана, почетный академик НАН РК, директор Центра Международных прикладных исследований Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=59238481900>; <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56658765400>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/60977874>.

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57189348551>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/939510>.

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56499485500>, <https://www.webofscience.com/wos/author/record/45951098>.

Scientific Journal of Pedagogy and Economics

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: ТОО «Центрально-азиатский академический научный центр» (г. Алматы).

Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан

№ KZ50VPY00121155 выданное 05.06.2025 г.

Тематическая направленность: «публикация результатов новых достижений области фундаментальных наук».

Периодичность: 6 раз в год.

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© ТОО «Центрально-азиатский академический научный центр», 2026

CONTENTS

PEDAGOGY

Abuova B.P., Abisheva S.D., Adibayeva Sh.T. The methodological potential of Kazakhstan’s children’s literature in the educational process on the example of “Kazakhstan fairy tales” by Yuri Serebryansky.....	19
Azybayev M., Zhaidakbayeva L.K. Pedagogical and technological aspects of blended synchronous learning Implementation.....	38
Bazarbayeva A.N., Mubarakov A.M., Ibadulla S.N. Model of didactic principles for using the system of collaborative open learning in the training of future computer science teachers.....	55
Yerbolatov N. N.*, Toktaganova G.B., Nazarova G.A. Diagnostics of learning results of master’s students based on the integration of education, science and production and prospects for improvement.....	69
Zhaiynbayeva S.K., Maimataeva A.D., Kossauova A.K. Formation of professional competence of future biology teachers based on the “flipped classroom” technology.....	87
Zhambylkyzy M., Baibossynova T., Aleixo M. Using action research as a method for professional development of efl teachers.....	102
Zharylgapova D.M., Karabala T.M., Pirmaganbet A.E. Increasing students’ interest and intellectual abilities in learning physics through mobile applications.....	116
Imangaliyeva B., Yermakhanov M., Aldiyarova A. Methods of teaching chemistry to students with special educational needs: kazakh secondary school practice.....	133
Kazhenova Zh.S., Rakhmatullina Z.T. Organizing the educational process with kits for educational robotics.....	151
Kazbay P.A., Kudaibergenova K.T. Teaching the image of "hero-girl" in kazakh epics through critical thinking technology in universities.....	174
Kaisarova A.S., Zhensikbaeva N.Zh., Sabyrbaeva B.T. Local studies as a means of student personality socialization.....	187
Medeubaeva K.T., Khassanova I.U., Seitenova S.S. Artificial intelligence potential in personalizing teacher training trajectories: Kazakhstan’s experience.....	204

Nabi N.B., Rakhmetova R.S.

The importance of the 4c model in the formation of communicative skills and its conceptual basis.....222

Nurzhanova A.R., Zhussupova R.F., Jaleniauskiene E.

Artificial intelligence in education: evaluating ai-powered educational platforms.....238

Nurizinova M.M., Baimukhanbetov B.M., Issayev M.S.

Developing learners' soft skills: exploring the impact of theoretical approaches.....259

Nurlan M., Bakirci N., Aden Zh.

The relevance of teaching the genre of zhyr using new technologies.....275

Orynbasar T.O., Amirbekova A.B.

The writer's thesaurus and methodology of teaching literary style: a systematic review using the PRISMA method.....295

Pernebayeva F., Bakesh Z., Kalymbetova A.

Ways to form innovative competence in biology teaching.....319

Seitbekova G.O., Kokzhayeva A.B., Suleimenkulova G.T

Development and assessment of students' mathematical functional literacy through solving textual problems with financial content.....338

Semenikhina S.F., Semenikhin V.V.

Review of the implementation of the alliance "school – university – science – industry" in the holistic pedagogical process.....362

Smatova K.B., Alimbayeva S.K., Ospanbayeva M.P.

A study of the transformation of school readiness diagnostics into a digital format.....378

Toktagulova U.S., Karmenova N.N., Sadykova D.A.

Formation of students' conceptions in determining the role and effectiveness of training-field practice in the development of theoretical knowledge.....396

Ualikhanova A., Abuov A.E., Bolysbaev D.S.

Methodological approaches to studying yard clubs' role in forming children's spiritual values.....417

Usmanova K., Stycheva O.

The use of the official-business style in the educational process as a means of professional training of future Russian language teachers.....433

Khassenova M.T., Smagulov M.Z.

chemistry without barriers: strategies inclusive learning in class.....455

ECONOMY

Abdullaev A.M., Kadyrova M.B., Kuralbaev A.A. Human resources management in the local government system: training and development of professional competencies.....	477
Amanbai A., Rakhimberdinova M.U., Massanova L.E. Analysis of the development of the housing construction market in the Republic of Kazakhstan.....	505
Amangozhayeva A.B., Akpanov A.K., Kassymbekova G.R. Determinants of banking sector vulnerability in Kazakhstan: a multi-method analysis of market, credit, and liquidity risks.....	523
Beisenbayeva A., Yernazarova U., Turdaliyeva U. Assessing the effectiveness of internal control with ESG risks: a model for the banking sector of Kazakhstan.....	539
Domalатов Ye.B., Abylaikhanova T.A. Neural networks as a tool for improving the efficiency of human capital management: empirical analysis and predictive modeling.....	554
Yeltay B.B., Azatbek T.A. Assessment of the impact of changes in global prices for non-ferrous metals on the export dynamics of Kazakhstan's non-ferrous metallurgy.....	569
Elshibekova K.Zh., Eralina E.M. Competitive advantages of domestic robotic systems in the industry of kazakhstan.....	592
Yendybayev S.T., Zhussipova E.Ye., Duisenbekuly A.-K.D. Adaptation of startup valuation methodologies in Kazakhstan under conditions of limited financial information.....	613
Yerimpasheva A., Tarakbaeva R., Lyu Zh. Investment interaction between Kazakhstan and China as a factor in the formation of transcontinental transport corridors.....	631
Zhumaldinova D., Yeshenkulova G., Wronka-Pośpiech M. Emerging methodologies and technologies in creative startups: a configurational review.....	647
Kadyrbekova D.S., Klimova T.B., Duiskenova R.Zh. International tourism in Kazakhstan: factors attracting foreign tourists and opportunities to strengthen the country's brand.....	664
Kadyrova K., Davletova M., Amirgaliyeva A. Marketing strategies of small and medium-sized enterprises in Kazakhstan under digital transformation.....	681

Kalbayeva N.T., Satenov B.I., Khassenova L.A.

The impact of financial determinants on the export development of meat production in Turkestan region: a scenario-based approach.....699

Karimova B., Kassenova G., Supugaliyeva G.

Volatility of financial instruments on the Kazakhstan stock market: measurement and forecasting.....722

Kozhakhmetova A.K., Yesmurzayeva A.B., Anarkhan A.K.

Integrated ESG assessment of the efficiency of green energy projects: economic, social, and environmental aspects.....741

Kuralbayeva A.Sh., Issayeva G.K., Makhatova A.B.

Fintech tools as a mechanism for stimulating investment in the sustainable development of rural regions of Kazakhstan.....767

Meldebekova A., Kanabekova M., Azbergenova R.

Innovation management in Kazakhstan's higher education: indicators and governance models.....783

Moldazhanov M.B., Takhtaeva R.Sh., Dyusembinova Zh.S.,

The impact of economic activity in the Semipalatinsk nuclear safety zone and the city of Kurchatov on the development of STS nuclear tourism.....807

Nurbatsin A., Kireyeva A.A.

Digital technologies as a tool for improving the quality of higher education.....829

Nurbekova Sh. K., Yessimzhanova S. R., Alimzhanova L.M.

Improving the efficiency of transport and logistics services management in special economic zones based on digitalization.....851

Nurmukhanova G.Zh., Abzhatova A.K., Kurmangaliyeva A.K.

The relationship between the labor market and higher education in Kazakhstan: trends and development directions.....875

Polezhayeva I.S., Suyundikov A.S., Statsenko O.A.

The impact of digitalization on improving the economic efficiency of the energy sector of the Republic of Kazakhstan.....892

Razakova D.I., Alshanov R.A., Kazybayeva M.N.,

Digital transformation of Kazakhstan's industry: an empirical analysis of enterprise readiness and implementation barriers.....916

Sagindykova G.M., Tussibayeva G.S., Balginova K.M.

Innovative strategies for the formation of social responsibility and motivation of participants the pension system of the Republic of Kazakhstan in the context of digitalization.....935

Sadykov E., Zhamkeyeva M., Konyrbekov M.

The structure of markups in Kazakhstan's economy and its impact on inflationary trends.....955

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

Абуова Б.П., Абишева С.Д., Адибаева Ш.Т. Қазақстан балалар әдебиетінің білім беру үрдісіндегі әдістемелік әлеуеті Юрий Серебрянскийдің «Қазақстан ертегілері» мысалында.....	19
Азыбаев М., Жайдакбаева Л.К. Аралас синхронды оқытуды жүзеге асырудың педагогикалық және технологиялық аспектілері.....	38
Базарбаева А.Н., Мубаракوف А.М., Ибадулла С.Н. Болашақ информатика пәнінің оқытушыларын даярдауда біреккен ашық оқыту жүйесін пайдаланудың дидактикалық принциптер моделі.....	55
Ерболатов Н.Н.* , Тоқтағанова Г.Б., Назарова Г.А. Магистранттарды білім, ғылым және өндіріс интеграциясы негізінде даярлау нәтижелерін диагностикалау және перспективті жетілдіру.....	69
Жайынбаева С.К., Майматаева А.Д., Қосауова А.К. «Төңкерілген сынып» технологиясы негізінде болашақ биология мұғалімінің кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру.....	87
Жамбылқызы М., Байбосынова Т., Алейшо М. Action research әдісін ағылшын тілі мұғалімдерінің кәсіби дамуына қолдану.....	102
Жарылғапова Д.М., Қарабала Т.М., Пірмағанбет А.Е. Мобильді қосымшалар арқылы физиканы оқытуда оқушылардың пәнге қызығушылығын және интеллектуалды қабілеттерін арттыру.....	116
Иманғалиева Б., Ермаханов М., Алдиярова А. Ерекше білім беруге қажеттіліктері бар оқушыларға химияны оқыту әдістемесі: қазақ орта мектебінің практикасы.....	133
Каженова Ж.С., Рахматуллина З.Т. Білім беру робототехникасына арналған жинақтарды қолдану арқылы оқу үрдісін ұйымдастыру.....	151
Қазбай П.А., Құдайбергенова К.Т. Қазақ эпостарындағы «қаһарман-қыздар» бейнесін жоғары оқу орнында сыни ойлау технологиясы арқылы оқыту.....	174
Кайсарова А.С., Женсикбаева Н.Ж., Сабырбаева Б.Т. Өлкетану – оқушы тұлғасын әлеуметтендіру құралы ретінде.....	187

Медеубаева К.Т., Хасанова И.У., Сейтенова С.С. Жасанды интеллекттің болашақ мұғалімдерді дайындаудың білім беру траекторияларын дербестендірудегі әлеуеті: Қазақстан тәжірибесі.....	204
Нәби Н.Б., Рахметова Р.С. 4К моделінің қатысымдық дағдыны қалыптастырудағы маңызы және оның концептуалдық негізі.....	222
Нуржанова А.Р., Жусупова Р.Ф., Яленяускене Э. Білім берудегі жасанды интеллект: жасанды интеллект негізіндегі білім беру платформаларын бағалау.....	238
Нуризинова М.М., Баймуханбетов Б.М., Исаев М.С. Білім алушылардың икемді дағдыларын (soft skills) дамыту: теориялық тәсілдердің әсерін зерттеу.....	259
Нұрлан М.Н., Бакырджы Н., Әден Ж.Ш. Жыр жанрын жаңа технологиялар көмегімен оқытудың маңызы.....	275
Орынбасар Т.О., Амирбекова А.Б. Жазушы тезаурусы және көркем әдебиет стилін оқыту әдістемесі: PRISMA әдісімен жасалған систематикалық шолу.....	295
Пернебаева Ф.С., Бакеш З.О., Калымбетова А.А. Биологияны оқытуда инновациялық құзыреттілікті қалыптастыру жолдары.....	319
Сейтбекова Г.О., Кокажаева А.Б., Сүлейменқұлова Г.Т. Оқушылардың математикалық функционалдық сауаттылығын қаржылық мазмұндағы мәтіндік есептерді шешу арқылы дамыту және бағалау.....	338
Семенихина С.Ф., Семенихин В.В. Тұтас педагогикалық үдерісте "мектеп – жоғары оқу орны – ғылым-өндіріс" альянсын енгізуді зерттеу бойынша шолу.....	362
Сматова К.Б., Алимбаева С.К., Оспанбаева М.П. Мектепке даярлық диагностикасын сандық форматқа ауыстыру үрдісін.....	378
Токтагулова У.С., Карменова Н.Н., Садыкова Д.А. Оқу-далалық практиканың теориялық білімді дамытудағы рөлі мен тиімділігін анықтауда білім алушылардың түсініктерін қалыптастыру.....	396
Уалиханова А., Абуов А.Е., Болысбаев Д.С. Балалардың рухани құндылықтарын қалыптастыруда аула клубтарының рөлін зерттеуге әдіснамалық тұғырлар.....	417

Усманова Х., Стычева О.

Ресми бизнес стилін болашақ орыс тілі мұғалімдерін кәсіби дайындау құралы ретінде оқу үрдісінде пайдалану.....433

Хасенова М.Т., Смагулов М.З.

Кедергісіз химия: сыныпта инклюзивті оқытудың стратегиялары.....455

ЭКОНОМИКА**Абдуллаев А.М., Қадырова М.Б., Құралбаев А.А.**

Жергілікті өзін-өзі басқару жүйесіндегі кадрларды басқару: кәсіби құзыреттерді дайындау және дамыту.....477

Аманбай А., Рахимбердинова М.У., Массанова Л.Е.

Қазақстан Республикасындағы тұрғын үй құрылысы нарығының дамуын талдау.....505

Аманғожаева А.Б., Ақпанов А.К., Қасымбекова Г.Р.

Қазақстанның банк секторының осалдық детерминанттары: нарықтық, кредиттік және өтімділік тәуекелдерін көпәдісті талдау.....523

Бейсенбаева А., Ерназарова У., Турдалиева У

ESG тәуекелдерін ескере отырып ішкі бақылаудың тиімділігін бағалау: Қазақстан банк секторы үшін модель.....539

Домалатов Е.Б., Абылайханова Т.А.

Нейрондық желілер адами капиталды басқарудың тиімділігін арттыру құралы ретінде: эмпирикалық талдау және болжамды модельдеу.....554

Елтай Б.Б., Азатбек Т.А.

Түсті металдарға әлемдік бағалардың өзгерісінің Қазақстанның түсті металлургиясының экспорттық динамикасына әсерін бағалау.....569

Елшибекова К.Ж., Ералина Э.М.

Қазақстан өнеркәсібіндегі отандық робототехникалық кешендердің бәсекелестік артықшылықтары.....592

Ендыбаев С.Т., Жусипова Э.Е., Дүйсенбекұлы А.-х.

Қазақстанда қаржылық ақпарат шектеулі жағдайда стартаптардың құнын бағалау әдістемелерін бейімдеу.....613

Еримпашева А., Тарақбаева Р., Люй Ч.

Қазақстан мен Қытай арасындағы инвестициялық өзара іс-қимыл трансконтиненталдық көлік дәліздерін қалыптастыру факторы ретінде.....631

Жумалдинова Д., Ешенкулова Г., Wronka-Pośpiech M.

Креативті индустрия стартаптарындағы жана әдістер мен технологиялар: конфигурациялық шолу.....647

Қадырбекова Д.С., Климова Т.Б., Дүйсеннова Р.Ж. Қазақстандағы халықаралық туризм: шетелдік туристерді тарту факторлары және ел брендин күшейту мүмкіндіктері.....	664
Қадырова К., Давлетова М., Амиргалиева А. Қазақстандағы шағын және орта бизнестің цифрлық трансформация жағдайындағы маркетингтік стратегиялары.....	681
Кальбаева Н.Т., Сатенов Б.И., Хасенова Л.А. Қаржылық факторлардың түркістан облысындағы ет өндірісін экспорттық дамуына әсері: сценарийлік тәсіл.....	699
Каримова Б., Касенова Г., Супугалиева Г. Қазақстанның қор нарығындағы қаржы құралдарының құбылмалылығы: өлшеу және болжау.....	722
Қожахметова Ә.К., Есмұрзаева А.Б., Анархан А.Қ. Жасыл энергетика жобаларының тиімділігін интегралды ESG-бағалау: экономикалық, әлеуметтік және экологиялық аспектілер.....	741
Құралбаева А.Ш., Исаева Г.К., Махатова А.Б. Финтех-инструменттер Қазақстанның ауылдық өңірлерінің тұрақты дамуына инвестицияларды ынталандыру механизмі ретінде.....	767
Мелдебекова А., Канабекова М., Азбергенова Р. Қазақстанның жоғары біліміндегі инновацияларды басқару: индикаторлар және модельдер.....	783
Молдажанов М.Б., Тахтаева Р.Ш., Дюсембинова Ж.С. Семей ядролық қауіпсіздік аймағы мен Курчатов қаласындағы экономикалық қызметтің Семей сынақ полигоны ядролық туризмінің дамуына әсері.....	807
Нұрбатсын А., Киреева А.А. Жоғары білім сапасын арттыру құралы ретіндегі цифрлық технологиялар.....	829
Нурбекова Ш.К., Есімжанова С.Р., Алимжанова Л.М. Цифрландыру негізінде ерекше экономикалық аймақтардағы көлік-логистикалық қызметтерді басқарудың тиімділігін арттыру.....	851
Нұрмұханова Г.Ж., Абжатова А.К., Құрманғалиева А.К. Қазақстанда еңбек нарығы мен жоғары білімнің өзара байланысы: үрдістері мен даму бағыттары.....	875
Полежаева И.С., Суюндиков А.С., Стаценко О.А. Қазақстан Республикасының энергетика саласының экономикалық тиімділігін арттыруға цифрландырудың әсері.....	892

Разакова Д.И., Алшанов Р.А., Қазыбаева М.Н.

Қазақстан өнеркәсібінің цифрлық трансформациясы: кәсіпорындардың дайындығы мен енгізу барьерлерінің эмпирикалық талдауы.....916

Сагиндыкова Г.М., Тусибаева Г.С., Балгинова К.М.

Қатысушылардың әлеуметтік жауапкершілігі мен уәждемесін қалыптастырудың инновациялық стратегиялары цифрландыру жағдайында
ҚР зейнетақы жүйесі.....935

Садықов Е.Т., Жамкеева М.К., Конырбеков М.Ж.

Қазақстан экономикасындағы үстеме бағалардың құрылымы және оның инфляциялық үрдістерге ықпалы.....955

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

Абуова Б.П., Абишева С.Д., Адибаева Ш.Т. Методический потенциал детской литературы Казахстана в образовательном процессе на примере «казахстанских сказок» Юрия Серебрянского.....	19
Азыбаев М., Жайдакбаева Л.К. Педагогические и технологические аспекты реализации смешанного синхронного обучения.....	38
Базарбаева А.Н., Мубаракوف А.М., Ибадулла С.Н. Методические основы использования современных цифровых инструментов в преподавании изобразительного искусства.....	55
Ерболатов Н.Н., Токтаганова Г.Б., Назарова Г.А. Диагностика результатов обучения магистрантов на основе интеграции образования, науки и производства и перспектив совершенствования.....	69
Жайынбаева С.К., Майматаева А.Д., Косауова А.К. Формирование профессиональной компетентности будущих учителей биологии на основе технологии «перевернутый класс».....	87
Жамбылқызы М., Байбосынова Т., Алейшо М. Использование Action Research как метод профессионального развития преподавателей английского языка.....	102
Жарылгапова Д.М., Карабала Т.М., Пирмаганбет А.Е. Повышение интереса и интеллектуальных навыков студентов при преподавании физики через мобильные приложения.....	116
Имангалиева Б., Ермаханов М., Алдиярова А. Методика преподавания химии для учащихся с особыми образовательными потребностями: практика казахской средней школы.....	133
Каженова Ж.С., Рахматуллина З.Т. Организация образовательного процесса с использованием комплектов для образовательной робототехники.....	151
Казбай П.А., Кудайбергенова К.Т. Обучение образу "героини-девушки" в казахских эпосах в вузе по технологии критического мышления.....	174
Кайсарова А.С., Женсикбаева Н.Ж., Сабырбаева Б.Т. Краеведение как средство социализации личности учащегося.....	187

Медеубаева К.Т., Хасанова И.У., Сейтенова С.С. Потенциал искусственного интеллекта в персонализации образовательных траекторий подготовки будущих учителей: опыт Казахстана.....	204
Наби Н.Б., Рахметова Р.С. Значение модели 4К в формировании коммуникативных навыков и ее концептуальная основа.....	222
Нуржанова А.Р., Жусупова Р.Ф., Яленяускене Э. Искусственный интеллект в образовании: оценка образовательных платформ на основе ии.....	238
Нуризинова М.М., Баймуханбетов Б.М., Исаев М.С. Развитие гибких навыков (soft skills) у обучающихся: исследование влияния теоретических подходов.....	259
Нурлан М.Н., Бакырджы Н., Аден Ж.Ш. Актуальность преподавания жанра жыр с использованием инновационных технологий.....	275
Орынбасар Т.О., Амирбекова А.Б. Тезаурус писателя и методика обучения художественному стилю литературы: систематический обзор по методу PRISMA.....	295
Пернебаева Ф.С., Бакеш З.О., Калымбетова А.А. Важность использования технологий искусственного интеллекта при изучении языка.....	310
Сейтбекова Г.О., Кокажаева А.Б., Сулейменкулова Г.Т. Развитие и оценка математической функциональной грамотности учащихся через решение текстовых задач финансового содержания.....	338
Семенихина С.Ф., Семенихин В.В. Обзор по исследованию внедрения альянса «школа – вуз – наука – производство» в целостном педагогическом процессе.....	362
Сматова К.Б., Алимбаева С.К., Оспанбаева М.П. Исследование трансформации диагностики готовности к школе в цифровой формат.....	378
Токтагулова У.С., Карменова Н.Н., Садыкова Д.А. Формирование представлений обучающихся об определении роли и эффективности учебно-полевой практики в развитии теоретических знаний.....	396
Уалиханова А., Абуов А.Е., Болысбаев Д.С. Методологические подходы к изучению роли дворовых клубов в формировании духовных ценностей детей.....	417

Усманова Х., Стычева О.

Использование официально-делового стиля в образовательном процессе как средство профессиональной подготовки будущих учителей русского языка.....433

Хасенова М.Т., Смагулов М.З.

Химия без барьеров: стратегии инклюзивного обучения в классе.....455

ЭКОНОМИКА**Абдуллаев А.М., Кадырова М.Б., Куралбаев А.А.**

Управление кадрами в системе местного самоуправления: подготовка и развитие профессиональных компетенций.....505

Аманбай А., Рахимбердинова М.У., Массанова Л.Е.

Анализ развития рынка жилищного строительства в Республике Казахстан.....523

Амангожаева А.Б., Акпанов А.К., Касымбекова Г.Р.

Детерминанты уязвимости банковского сектора казахстана: многометодный анализ рыночных, кредитных и ликвидных рисков.....523

Бейсенбаева А., Ерназарова У., Турдалиева У.

Оценка эффективности внутреннего контроля с учётом ESG-рисков: модель для банковского сектора Казахстана.....539

Домалатов Е.Б., Абылайханова Т.А.

Нейросети как инструмент повышения эффективности управления человеческим капиталом: эмпирический анализ и предиктивное моделирование.....554

Елтай Б.Б., Азатбек Т.А.

Оценка влияния изменений мировых цен на цветные металлы на экспортную динамику цветной металлургии Казахстана.....569

Елшибекова К.Ж., Ералина Э.М.

Конкурентные преимущества отечественных робототехнических комплексов в промышленности Казахстана.....592

Ендыбаев С.Т., Жусипова Э.Е., Дуйсенбекұлы А.-Х.

Адаптация методологий оценки стоимости стартапов в Казахстане в условиях ограниченной финансовой информации.....613

Еримпашева А., Таракбаева Р., Люй Ч.

Инвестиционное взаимодействие Казахстана и Китая как фактор формирования трансконтинентальных транспортных коридоров.....631

Жумалдинова Д., Ешенкулова Г., Wronka-Pośpiech M.

Новые методы и технологии в стартапах креативной индустрии: конфигурационный обзор.....647

Кадырбекова Д.С., Климова Т.Б., Дүйсенкова Р.Ж. Международный туризм в Казахстане: факторы привлечения иностранных туристов и возможности усиления бренда страны.....	664
Кадырова К., Давлетова М., Амиргалиева А., Стратегии малого и среднего бизнеса Казахстана в условиях цифровой трансформации.....	681
Кальбаева Н.Т., Сатенов Б.И., Хасенова Л.А. Влияние финансовых детерминант на экспортное развитие мясного производства в Туркестанской области: сценарный подход.....	699
Каримова Б., Касенова Г., Супугалиева Г. Волатильность финансовых инструментов на фондовом рынке Казахстана: измерение и прогнозирование.....	722
Кожаметова А.К., Есмурзаева А.Б., Анархан А.К. Интегральная ESG-оценка эффективности проектов зеленой энергетики: экономический, социальный и экологический аспекты.....	741
Куралбаева А.Ш., Исаева Г.К., Махатова А.Б. Финтех-инструменты как механизм стимулирования инвестиций в устойчивое развитие сельских регионов Казахстана.....	767
Мелдебекова А., Канабекова М., Азбергенова Р. Управление инновациями в высшем образовании Казахстана: индикаторы и модели.....	783
Молдажанов М.Б., Тахтаева Р.Ш., Дюсембинова Ж.С. Влияние экономической деятельности в семипалатинской зоне ядерной безопасности и городе Курчатова на развитие ядерного туризма СИП.....	807
Нурбатсын А., Киреева А.А. Цифровые технологии как инструмент повышения качества высшего образования.....	829
Нурбекова Ш.К., Есимжанова С.Р., Алимжанова Л.М. Повышение эффективности управления транспортно-логистическими услугами в особых экономических зонах на основе цифровизации.....	851
Нурмуханова Г.Ж., Абжатова А.К., Курмангалиева А.К. Взаимосвязь рынка труда и высшего образования в Казахстане: тенденции и направления развития.....	875
Полежаева И.С., Суюндиқов А.С., Стаценко О.А. Влияние цифровизации на повышение экономической эффективности энергетической отрасли Республики Казахстан.....	892

Разакова Д.И., Алшанов Р.А., Казыбаева М.Н.

Цифровая трансформация промышленности Казахстана: эмпирический анализ готовности предприятий и барьеров внедрения.....916

Сагиндыкова Г.М., Тусибаева Г.С., Балгинова К.М.

Инновационные стратегии для формирования социальной ответственности и мотивации участников пенсионной системы РК в условиях цифровизации.....935

Садыков Е.Т., Жамкеева М.К., Конырбеков М.Ж.

Структура наценок в экономике Казахстана и ее влияние на инфляционные процессы.....955

SCIENTIFIC JOURNAL OF PEDAGOGY AND ECONOMICS

ISSN 1991-3494

Volume 1.

Number 419 (2026), 259-274

<https://doi.org/10.32014/2026.2518-1467.1108>

IRSTI 14.33.01

UDC 378.147.311.21

© **Nurizinova M.M.^{1*}, Baimukhanbetov B.M.², Issayev M.S.², 2026.**

^{1*}Sarsen Amanzholov East Kazakhstan University,
Ust-Kamenogorsk, Kazakhstan;

²Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University,
Turkistan, Kazakhstan.

E-mail: makpal.nurizinova@gmail.com

DEVELOPING LEARNERS' SOFT SKILLS: EXPLORING THE IMPACT OF THEORETICAL APPROACHES

Nurizinova Makpal — PhD, associate professor, Sarsen Amanzholov East Kazakhstan University, Ust-Kamenogorsk, Kazakhstan,

E-mail: makpal.nurizinova@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8319-4928>;

Baimukhanbetov Bagdat — PhD, acting Professor, Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University, Turkistan, Kazakhstan,

E-mail: bagdat.baimukhanbetov@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0001-5153-1088>;

Issayev Mukhtar — PhD, associate professor, Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University, Turkistan, Kazakhstan,

E-mail: mukhtar.issayev@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0001-7107-3993>.

Abstract. Among contemporary pedagogical approaches and theories aimed at the development of soft skills, constructivism, humanistic pedagogy, and social cognitive theory occupy a leading position. However, the methodological characteristics of these theories and their comparative effectiveness in fostering soft skills have not yet been sufficiently systematized or comprehensively examined. The purpose of this study is to theoretically analyze the role of constructivism, humanistic pedagogy, and social cognitive theory in the development of soft skills, to compare their key principles, and to identify effective methodological directions for their application in the educational process. The study adopts a qualitative research design and is based on a systematic literature review and theoretical analysis. Approximately ten scholarly articles published in leading academic journals over the past decade were selected for analysis using content analysis and comparative analysis methods. The findings indicate that active learning strategies grounded in constructivism, particularly problem-based learning (PBL) and project-based learning, are highly effective in developing students' critical thinking and teamwork skills. It was also found that humanistic pedagogy supports

learners' emotional and personal development by fostering self-regulation, intrinsic motivation, and empathy. Social cognitive theory, in turn, plays a significant role in enhancing communication skills, social interaction, and leadership abilities through mechanisms of observation, modeling, and peer learning. The results of the study demonstrate that integrating these theories enables the development of a universal and comprehensive methodological model within the educational process. The proposed integrative model aims at the systematic development of students' critical thinking, emotional intelligence, leadership qualities, and teamwork skills through the combined enhancement of cognitive engagement, personal development, and social interaction.

Keywords: soft skills, constructivism, humanistic pedagogy, social-cognitive theory, critical thinking, collaboration, educational theories

Acknowledgements: *The article was prepared within the framework of the grant-funded project of the Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Kazakhstan for 2025–2027, “Formation of students' soft skills based on the integration of creative education and STEM education: theoretical and methodological foundations and innovative practical implementation approaches” (No. BR28713097).*

For citations: *Nurizanova M.M., Baimukhanbetov B.M., Issayev M.S. Developing learners' soft skills: exploring the impact of theoretical approaches. Scientific Journal of Pedagogy and Economics, 2026. — No.1. — Pp. 259-274. DOI: <https://doi.org/10.32014/2026.2518-1467.1108>*

© Нуризинова М.М.^{1*}, Баймуханбетов Б.М.², Исаев М.С.², 2026.

¹Сәрсен Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті,
Өскемен, Қазақстан;

²Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті,
Түркістан, Қазақстан.

E-mail: makpal.nurizanova@gmail.com

БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ИКЕМДІ ДАҒДЫЛАРЫН (SOFT SKILLS) ДАМЫТУ: ТЕОРИЯЛЫҚ ТӘСІЛДЕРДІҢ ӘСЕРІН ЗЕРТТЕУ

Нуризинова Макпал — PhD, қауымдастырылған профессор, Сәрсен Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті, Өскемен, Қазақстан,

E-mail: makpal.nurizanova@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8319-4928>;

Баймуханбетов Бағдат — PhD, профессор м.а. Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Түркістан, Қазақстан,

E-mail: bagdat.baimukhanbetov@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0001-5153-1088>;

Исаев Мұхтар — PhD, қауымдастырылған профессор, Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті, Түркістан, Қазақстан,

E-mail: mukhtar.issayev@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0001-7107-3993>.

Аннотация. Soft skills қалыптастыруға бағытталған заманауи педагогикалық тәсілдер мен теориялар қатарында конструктивизм, гуманистік педагогика және әлеуметтік-когнитивтік теория жетекші орын алады. Алайда аталған теориялардың әдіснамалық ерекшеліктері мен олардың soft skills дамытудағы салыстырмалы тиімділігі жеткілікті деңгейде жүйеленіп зерттелмеген. Осы зерттеудің мақсаты – конструктивизм, гуманистік педагогика және әлеуметтік-когнитивтік теорияның soft skills қалыптастырудағы рөлін теориялық тұрғыда талдау, олардың негізгі ұстанымдарын салыстыру және білім беру үдерісінде қолдануға тиімді әдістемелік бағыттарды айқындау. Зерттеу сапалы сипатта жүргізіліп, жүйелі әдеби шолу мен теориялық талдау әдістеріне негізделді. Соңғы он жылда жарияланған жетекші ғылыми басылымдардағы шамамен он мақала іріктеліп, контент-талдау және салыстырмалы талдау әдістері қолданылды. Талдау нәтижелері конструктивизмге негізделген белсенді оқыту стратегияларының, атап айтқанда проблемалық оқыту (PBL) мен жобалық оқытудың, студенттердің сыни ойлау қабілетін және командалық жұмыс дағдыларын дамытуда жоғары тиімділік көрсететінін айқындады. Гуманистік педагогика тұлғаның эмоционалдық және тұлғалық дамуын қолдап, өзін-өзі реттеу, ішкі мотивация және эмпатия дағдыларын қалыптастыруға ықпал ететіні анықталды. Әлеуметтік-когнитивтік теория, өз кезегінде, бақылау, үлгілеу және peer-learning механизмдері арқылы коммуникация, әлеуметтік өзара әрекет және көшбасшылық қабілеттерін дамытуда маңызды рөл атқарады. Зерттеу нәтижелері аталған теорияларды интеграциялау білім беру үдерісінде әмбебап әрі кешенді әдістемелік модель құруға мүмкіндік беретінін көрсетеді. Ұсынылған интеграциялық модель когнитивтік белсенділікті, тұлғалық дамуды және әлеуметтік өзара әрекетті үйлестіре отырып, студенттердің сыни ойлау, эмоционалдық интеллект, көшбасшылық және топта жұмыс істеу қабілеттерін жүйелі түрде дамытуға бағытталған.

Түйін сөздер: soft skills, конструктивизм, гуманистік педагогика, әлеуметтік-когнитивтік теория, сыни ойлау, ынтымақтастық, білім беру теориялары

© Нуризинова М.М.^{1*}, Баймуханбетов Б.М.², Исаев М.С.², 2026.

¹Восточно-Казахстанский университет имени Сарсена Аманжолова,
Усть-Каменогорск, Казахстан;

²Международный казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда
Ясави, Туркестан, Казахстан.

E-mail: makpal.nurizinova@gmail.com

РАЗВИТИЕ ГИБКИХ НАВЫКОВ (SOFT SKILLS) У ОБУЧАЮЩИХСЯ: ИССЛЕДОВАНИЕ ВЛИЯНИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ

Нуризинова Макпал — PhD, ассоциированный профессор, Восточно-Казахстанский университет имени Сарсена Аманжолова, Усть-Каменогорск, Казахстан,
E-mail: makpal.nurizinova@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8319-4928>;

Баймуханбетов Багдат — PhD, и.о. профессора, Международный казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави, Туркестан, Казахстан,

E-mail: bagdat.baimukhanbetov@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0001-5153-1088>;

Исаев Мухтар — PhD, ассоциированный профессор, Международный казахско-турецкий университет имени Ходжа Ахмеда Ясави Казахстан, Туркестан,

E-mail: mukhtar.issayev@ayu.edu.kz, <https://orcid.org/0000-0001-7107-3993>.

Аннотация. Среди современных педагогических подходов и теорий, направленных на формирование soft skills, ведущее место занимают конструктивизм, гуманистическая педагогика и социально-когнитивная теория. Однако методологические особенности данных теорий и их сравнительная эффективность в развитии soft skills до настоящего времени недостаточно систематизированы и изучены. Целью данного исследования является теоретический анализ роли конструктивизма, гуманистической педагогики и социально-когнитивной теории в формировании soft skills, сопоставление их ключевых положений и определение эффективных методических направлений для применения в образовательном процессе. Исследование носит качественный характер и основано на методах систематического обзора литературы и теоретического анализа. Для анализа были отобраны около десяти научных публикаций, опубликованных в ведущих научных изданиях за последние десять лет, с применением методов контент-анализа и сравнительного анализа. Результаты исследования показали, что активные стратегии обучения, основанные на конструктивизме, в частности проблемное обучение (PBL) и проектное обучение, обладают высокой эффективностью в развитии критического мышления и навыков командной работы у обучающихся. Установлено, что гуманистическая педагогика способствует эмоциональному и личностному развитию личности, формированию навыков саморегуляции, внутренней мотивации и эмпатии. Социально-когнитивная теория, в свою очередь, играет важную роль в развитии коммуникативных навыков, социального взаимодействия и лидерских качеств за счёт механизмов наблюдения, моделирования и peer-learning. Результаты исследования свидетельствуют о том, что интеграция данных теорий позволяет сформировать универсальную и комплексную методическую модель в образовательном процессе. Предложенная интеграционная модель направлена на системное развитие у студентов критического мышления, эмоционального интеллекта, лидерских качеств и способности к работе в команде за счёт сочетания когнитивной активности, личностного развития и социального взаимодействия.

Ключевые слова: гибкие навыки, конструктивизм, гуманистическая педагогика, социально-когнитивная теория, критическое мышление, сотрудничество, образовательные теории

Кіріспе. ХХІ ғасырда білім беру жүйесі түбегейлі өзгерістерді бастан кешіруде. Жаһандану, цифрлық трансформация және еңбек нарығының

қарқынды дамуы болашақ мамандардан тек кәсіби білімді ғана емес, сонымен қатар әмбебап, икемді және бейімделгіш дағдыларды талап етеді. Бұл дағдылардың ішінде soft skills – тұлғааралық қатынас, сыни ойлау, командада жұмыс істеу, көшбасшылық, креативтілік және эмоционалды интеллект – қазіргі заманның ең маңызды құзыреттері ретінде ерекшеленеді. Олар кәсіби салада табысты қызмет атқарудың, өзгермелі ортаға бейімделудің және өмір бойы оқудың кепілі болып табылады.

Soft skills дамыту мәселесі әлемдік педагогикалық қауымдастықта өзекті зерттеу нысанына айналып отыр. БҰҰ, UNESCO және басқа да халықаралық ұйымдар XXI ғасыр дағдыларын (21st Century Skills) білім беру жүйесінің басым бағыты ретінде айқындап, оларды оқу процесіне интеграциялаудың тиімді жолдарын іздестіруде. Бұл дағдылардың қалыптасуы тек пәндік білім берумен шектелмей, тұлғаның әлеуметтік және эмоционалдық дамуына жағдай жасайтын теориялық және әдістемелік негіздерге сүйенуі қажет. Осы тұрғыда конструктивизм, гуманистік педагогика және әлеуметтік-когнитивтік теория soft skills дамытудың басты теориялық негіздері болып табылады.

Soft skills түсінігі «қатты» кәсіби дағдыларға (hard skills) қарағанда әмбебап сипатымен ерекшеленеді. Hard skills – бұл нақты мамандыққа байланысты техникалық білім мен машықтар болса, soft skills – адамның тұлғалық сапаларын, коммуникациясын, ойлау мәдениетін және өзара әрекеттесу қабілеттерін қамтиды. Зерттеулер көрсеткендей, кәсіби жетістіктің 75%-ы soft skills деңгейіне байланысты, ал тек 25%-ы техникалық біліммен айқындалады (Kodali et al., 2024). Сондай-ақ, жоғары білім беру бағдарламаларына soft skills даярлығын интеграциялау білім алушылардың бірлесіп білім алуы мен тәжірибе алмасуына негізделген оқу мәдениетін қалыптастырады (Yelnykova et al., 2023).

Soft skills дамытуға бағытталған педагогикалық тәсілдер түрлі теориялық платформаларға сүйенеді. Бұл тұрғыда үш негізгі бағытты бөліп көрсетуге болады:

Конструктивизм - білім алушыны оқу процесінің белсенді субъектісі ретінде қарастырады. Проблемалық оқыту (PBL), жобалық әдіс (Project-based learning) және зерттеуге негізделген тапсырмалар осы теорияның негізгі стратегиялары болып табылады. Олар студенттерді шынайы өмірлік жағдайларды шешуге бағыттай отырып, сыни ойлау, командада жұмыс істеу және коммуникация дағдыларын дамытады (Kodali et al., 2024).

Гуманистік педагогика – тұлғаның тұтас дамуын, өзін-өзі танытуын және эмоционалды интеллектісін қалыптастыруды көздейді. Бұл бағыт оқушының жеке тәжірибесін, қызығушылығын және ішкі мотивациясын басты назарға алады, сондықтан soft skills дамытудың психологиялық негізін қамтамасыз етеді (Mendoza-Urbina et al., 2024).

Әлеуметтік-когнитивтік теория – білім алуды әлеуметтік өзара әрекет арқылы жүзеге асатын процесс ретінде сипаттайды. Бұл теория бойынша студенттер жаңа дағдыларды бақылау, модельдеу және бірлескен әрекет арқылы меңгереді. Мұғалім мен құрдастардың үлгісі, цифрлық технологияларды

пайдалану soft skills қалыптастырудың тиімді тетігі ретінде қарастырылады (Maulana, 2023).

Қазіргі таңда soft skills дамытуға бағытталған көптеген бағдарламалар мен әдістемелер бар. Алайда, олардың теориялық негіздері бірізді жүйеленбеген, білім беру тәжірибесінде қолданылу ерекшеліктері жеткілікті деңгейде салыстырылып, талданбаған. Бұл педагогикалық процестің тиімділігін төмендетіп, әдістемелік шешім қабылдауда қиындықтар туғызады. Осы себепті конструктивизм, гуманистік педагогика және әлеуметтік-когнитивтік теория тұрғысынан soft skills дамытудың мүмкіндіктерін кешенді қарастыру ғылыми тұрғыдан өзекті мәселе болып табылады.

Әдеби шолу. Қазіргі заманда soft skills дағдыларын дамыту білім беру жүйесінің негізгі басымдықтарының біріне айналды. Бұл дағдылардың дамуын қамтамасыз етуде әртүрлі теориялық және әдістемелік негіздер ұсынылған. Соңғы жылдары зерттеушілер конструктивизмге негізделген белсенді әдістерді, гуманистік тәсілдерді және әлеуметтік өзара әрекетке бағытталған стратегияларды интеграциялау қажеттілігін жиі атап өтуде.

Saggiano және оның әріптестері (Saggiano et al., 2020) - білім беру бағдарламаларында қажетті soft skills жиынтығын айқындауға бағытталған зерттеулерді жүргізді. Финляндия және Италия студенттерінің өзіндік бағалауына сүйене отырып, авторлар soft skills маңыздылығы кәсіби дайындыққа қарай әртүрлі бағаланатынын анықтады. Бұл нәтижелер ұлттық контексті ескере отырып, білім беру бағдарламаларын бейімдеу қажеттілігін көрсетеді.

Конструктивистік негіздегі әдістердің тиімділігін Cahyani (Cahyani et al., 2022) зерттеуінде көруге болады. Олар биология пәнін оқытуда сұрақ қоюға негізделген модельді қолданып, студенттердің сыни ойлау қабілеттерінің айтарлықтай артқанын дәлелдеді. Мұндай тәсілдер танымдық белсенділікті арттырып қана қоймай, топтық жұмыс дағдыларын да дамытты, бұл soft skills қалыптастырудың маңызды факторы болып табылады.

Soft skills қажеттілігіне қатысты сұраныс COVID-19 пандемиясынан кейін айтарлықтай өсті. Gnecco (Gnecco et al., 2023) еңбегінде қазіргі еңбек нарығында ынтымақтастық, белсенді тыңдау және келіссөз жүргізу сияқты әлеуметтік дағдылардың маңызы күшейгені атап өтілді. Бұл тұжырым білім беру жүйесіне интеграцияланған курстарды енгізудің өзектілігін айқындайды.

Гуманистік тәсілдерді дамытудағы жаңа бағыттар да назар аудартады. Hendriana (Hendriana et al., 2022) гуманистік этнометафоралық модельдің математика оқытудағы тиімділігін сипаттап, оның студенттердің өзін-өзі бағалау қабілеті мен эмоционалдық интеллектін қалыптастыруға ықпал ететінін көрсетті. Бұл әдіс оқу процесін мәдени құндылықтармен байланыстырудың soft skills дамуына қосатын үлесін негіздейді.

Зерттеу нәтижелері soft skills тек оқу үлгерімін ғана емес, мансаптық мүмкіндіктерді де айқындайтынын көрсетті. Бұл soft skills дамытуға бағытталған жүйелі бағдарламаларды енгізу қажеттігін дәлелдейді.

Инженерлік білім беру саласында soft skills қалыптастырудың еуропалық

тәжірибесі (Rodríguez et al., 2021) еңбегінде талданған. Зерттеу нәтижелері проблемалық және жобалық оқыту әдістері командалық жұмыс, сыни ойлау және шығармашылық дағдылардың дамуына тікелей әсер ететінін көрсетеді.

Жалпы, қарастырылған зерттеулер soft skills дамытудың интеграцияланған тәсілдерін қолдану қажеттілігін көрсетеді. Конструктивизмге негізделген белсенді оқыту әдістері, гуманистік бағыттағы жеке тұлғаға бағдарланған модельдер және әлеуметтік өзара әрекетке негізделген стратегиялар білім алушылардың кәсіби және тұлғалық жетілуін қамтамасыз ететін маңызды факторлар болып табылады.

Осы зерттеудің негізгі мақсаты – soft skills дамытуға ықпал ететін үш негізгі теориялық бағытты: конструктивизм, гуманистік педагогика және әлеуметтік-когнитивтік теорияны салыстырмалы тұрғыда талдау және олардың білім беру тәжірибесіне интеграциялану мүмкіндіктерін анықтау.

Зерттеу міндеттері:

-Soft skills түсінігінің мазмұны мен маңызын ашу.

-Конструктивизм, гуманистік педагогика және әлеуметтік-когнитивтік теорияның негізгі қағидаларын сипаттау.

-Әр теорияның soft skills дамытудағы рөлін талдау.

-Үш теорияның ерекшеліктерін салыстырмалы түрде қарастыру.

-Педагогикалық тәжірибеге енгізу бойынша ұсынымдар ұсыну.

Зерттеу нәтижесінде soft skills дамытуға бағытталған үш іргелі теорияның өзара байланысы ашылып, олардың практикалық қолданыстағы тиімділігін арттыруға арналған интеграцияланған тәсілдің негіздері ұсынылады.

Материалдар мен әдістер. Осы зерттеу сапалы (qualitative) сипатқа ие және жүйелі әдеби шолу мен теориялық талдауға негізделген. Зерттеудің басты мақсаты – soft skills дамытудың теориялық негіздерін айқындау және конструктивизм, гуманистік педагогика, әлеуметтік-когнитивтік теория тұрғысынан олардың білім беру процесіне ықпалын кешенді түрде талдау. Сонымен қатар, бұл теориялар ұсынатын әдістемелік тәсілдерді салыстырып, soft skills қалыптастыруда ең тиімді модельдерді анықтау да көзделеді.

Зерттеу қазіргі білім беру жүйесінде жиі талқыланатын мәселелердің бірі – ХХІ ғасыр дағдыларына, оның ішінде soft skills дамытуға қойылатын талаптарға жауап беретін педагогикалық стратегияларды іздеу қажеттілігінен туындайды. Soft skills тек кәсіби білімді толықтырып қана қоймай, тұлғаның жеке дамуы мен әлеуметтік бейімделуінің маңызды факторы ретінде қарастырылады. Осыған байланысты, педагогикалық теориялар негізінде жасалған интеграциялық тәсілдерді талдау ғылыми және практикалық тұрғыдан өзекті болып отыр.

Бұл мақсатқа жету үшін зерттеу бірнеше негізгі кезеңнен тұрады:

Әдебиет көздерін іріктеу: Зерттеу барысында дереккөздерді іріктеу кезеңі маңызды рөл атқарды, себебі сапалы әдебиеттер негізінде теориялық және әдістемелік талдау жасау зерттеудің сенімділігін қамтамасыз етеді. Осы мақсатта соңғы 10 жыл ішінде (2015–2024) жарияланған ғылыми еңбектерге

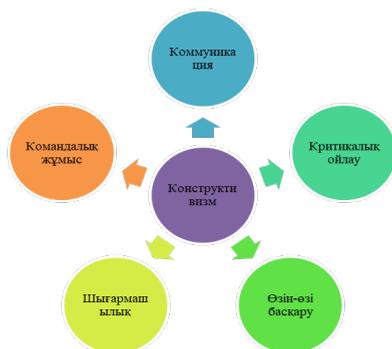
басымдық берілді. Бұл уақыт аралығы қазіргі білім беру жүйесінде soft skills дамытудың өзекті мәселелері кеңінен қарастырылған кезең болып саналады, сондай-ақ осы жылдары педагогикалық теорияларды интеграциялау, инновациялық әдістерді енгізу бағытында қарқынды зерттеулер жүргізілгені байқалады.

Мақалаларды іздеу және іріктеу үшін беделді халықаралық ғылыми дерекқорлар – Scopus, Web of Science және Google Scholar таңдалды. Бұл дерекқорлардың артықшылығы – оларда рецензияланған, сапалы және жоғары импакт-факторлы журналдарда жарияланған мақалалар қамтылған. Іздеу процесінде зерттеу тақырыбына сәйкес нақты және кеңейтілген кілт сөздер қолданылды. Негізгі кілт сөздер: «soft skills», «конструктивизм», «гуманистік педагогика», «әлеуметтік-когнитивтік теория», «тұлғалық даму», «сыни ойлау», «коммуникация», «ынтымақтастық», «өзін-өзі басқару», «білім беру теориялары».

Салыстырмалы талдау әдісі: Зерттеу барысында салыстырмалы талдау әдісі қолданылып, конструктивизмнің белсенді оқытуға бағытталған принциптері, гуманистік педагогиканың тұлғаға бағдарланған тәсілдері және әлеуметтік-когнитивтік теорияның үлгілеу мен өзара әрекетке сүйенетін механизмдері сараланды. Бұл тәсіл әр теорияның артықшылықтары мен шектеулерін анықтауға және олардың интеграциясы арқылы soft skills дамытуға арналған тиімді педагогикалық модельді ұсынуға мүмкіндік берді.

Жалпы алғанда, бұл зерттеу теориялық және әдістемелік негіздерді кешенді қарастырып, soft skills дамытуға бағытталған заманауи білім беру стратегияларын анықтауға арналған маңызды қадам болып табылады.

Нәтижелер. Әдеби көздерге сүйене отырып, soft skills қалыптастырудың теориялық негіздері салыстырмалы тұрғыда талданады. Икемді дағдыларды дамытуға ықпал ететін жетекші педагогикалық бағыттардың бірі - конструктивистік тәсіл. Конструктивизм теориясы бойынша білім алушы ақпаратты дайын күйінде меңгермейді, керісінше, оны жеке тәжірибесі мен белсенді іс-әрекеті арқылы қалыптастырады. Осы ұстанымға сәйкес, оқыту үдерісі белсенді танымдық әрекетке, ынтымақтастыққа және әлеуметтік ортадағы өзара ықпалдастыққа негізделеді (1-сурет).

Сурет 1– Конструктивистік тәсілдің soft skills дамуына ықпалы

Конструктивизм білім алушыны білімді жай ғана қабылдаушы емес, оны өз әрекеті арқылы қалыптастыратын белсенді субъект ретінде қарастырады. Бұл теорияға сәйкес, жаңа ақпарат бұрынғы тәжірибе мен меңгерілген білім негізінде игеріледі, ал оқу үдерісі белсенді танымдық іс-әрекетке және әлеуметтік өзара ықпалдастыққа сүйенеді.

Конструктивистік негіздегі әдістерге жобалық оқыту, зерттеуге бағытталған оқыту, кейс-талдау және бірлескен (коллоборативті) оқу жатады. Мұндай тәсілдер білім алушылардың проблемаларды шешу қабілетін, топтық өзара әрекетін және шығармашылық әлеуетін дамытуға бағытталады.

Осы тұрғыда ғылыми еңбектерде конструктивистік тәсілдің білім беру сапасына ықпалы мен soft skills қалыптастырудағы рөлі жан-жақты талданып келеді.

Кесте 1 - Конструктивизм мен soft skills дамуына қатысты зерттеулерді салыстырмалы талдау

Зерттеу түрі	Қолданылған әдістер	Нәтиже
Интегративті әдеби шолу	Project-Based Learning, Inquiry-Based Learning, Case Study, Collaborative Learning, Reflective Practice	- Зерттеу нәтижелері бұл әдістер білім алушылардың коммуникация, командалық жұмыс, критикалық ойлау, шығармашылық, өзін-өзі басқару және проблеманы шешу қабілеттерін едәуір дамытатындығын көрсетті.
Педагогикалық модель ұсыну	Конструктивистік және бихевиористік тәсілдер (learning by doing, топтық жұмыс, бақылау)	- Soft skills (коммуникация, топтық жұмыс, жауапкершілік, өзін-өзі басқару) тиімді дамыды (Imron et al., 2024).
Жүйелі шолу	Project-Based Learning, Team-Based Learning, Gamification, Industry Collaboration	Soft skills (коммуникация, проблеманы шешу, сыни ойлау, икемділік, көшбасшылық) IT білімінде маңызды деп табылды (Mohammed and Ozdamli, 2024).

Жүргізілген салыстырмалы талдау нәтижелері (1-кесте) қарастырылған үш еңбектің барлығы soft skills қалыптастыруда конструктивистік қағидаттарға сүйенетін оқыту әдістерінің тиімділігін негіздейтінін көрсетті. Мәселен, интегративті шолу (EduLearn, 2024) жобалық, зерттеуге бағытталған және бірлескен оқыту формаларының коммуникация, топтық өзара әрекет, сыни ойлау және шығармашылық қабілеттерді дамытуға оң ықпал ететінін дәлелдейді.

Жүйелі шолу (Behavioral Sciences, 2024) ақпараттық технологиялар саласындағы білім алушылар арасында PBL, TBL және геймификация элементтерін қолдану проблемаларды шешу, бейімделгіштік және көшбасшылық дағдыларын қалыптастыруда маңызды рөл атқаратынын айқындады. Ал педагогикалық модель ұсынған зерттеуде (Test Engineering & Management, 2020) конструктивистік және бихевиористік тәсілдерді ықпалдастыру жауапкершілік пен өзін-өзі басқару дағдыларын жетілдіруде нәтижелі екені көрсетілген.

Soft skills дамытуға бағытталған тағы бір маңызды педагогикалық бағыт –

гуманистік тұғырнама. Бұл бағытта білім алушы оқу үдерісінің орталығына қойылып, оның жеке ерекшеліктері, қажеттіліктері, сезімдік тәжірибесі мен құндылықтық бағдарлары ескеріледі. Гуманистік көзқарас бойынша, оқыту адамның өзін-өзі тануына, ішкі әлеуетін жүзеге асыруына және дербестігін дамытуға жағдай жасауы тиіс (2-сурет).

Сурет 2 - Гуманистік педагогиканың soft skills дамуына ықпалы

Гуманистік педагогикада білім алушы оқу үдерісінің негізгі субъектісі ретінде қарастырылып, оның даралық қасиеттерін, эмоциялық сұраныстарын және тұлғалық әлеуетін дамытуға басымдық беріледі. Бұл тұғырнама білім алушының өзін-өзі тануына, ішкі уәжін күшейтуге және өзіндік жүзеге асуына қолайлы орта қалыптастыруды көздейді.

Soft skills қалыптастыру контексінде гуманистік бағыт эмпатияны дамытуға, ашық әрі сенімді коммуникация орнатуға және жеке жауапкершілікті нығайтуға ерекше мән береді. Аталған элементтер тұлғалық өсу мен әлеуметтік бейімделудің негізі ретінде қарастырылады.

Осыған байланысты ғылыми еңбектерде гуманистік тәсілдің білім беру сапасына ықпалы және икемді дағдыларды қалыптастырудағы рөлі жан-жақты талданып келеді (2-кесте).

Кесте 2 – Гуманистік педагогика мен soft skills дамуына қатысты зерттеулерді салыстырмалы талдау

Зерттеу түрі	Қолданылған әдістер	Нәтиже
Эмпирикалық зерттеу (практикалық модель ұсыну)	Humanistic Learning Approach, Student-Centered Learning, Dialogic Interaction, Reflection-Based Activities	Soft skills (коммуникация, эмпатия, өзін-өзі басқару, кәсіби этика) дамуы; мұғалімдердің кәсіби өнімділігі артты (Hamidah, 2015).
Эмпирикалық зерттеу (интервенциялық)	Social Cognitive Learning моделі негізіндегі Humanistic Professional Role Modelling; симуляциялық оқыту; бақылау және кері байланыс	Humanistic құндылықтар туралы хабардарлық артты; caring behaviour (қамқорлық әрекеттер) күшейді; өтпелі үрей (transitional anxiety) төмендеді (Wang and Liao, 2023).

Теориялық-талдамалық зерттеу	Компетенттілікке негізделген және гуманистік тәсілдер; студентке бағытталған оқыту; рефлексиялық әдістер	Soft skills (коммуникация, ынтымақтастық, өзін-өзі дамыту, креативтілік) жіктеліп, дамыту стратегиялары ұсынылды (Gilyazova et al., 2021).
------------------------------	--	--

Жоғарыда қарастырылған еңбектер гуманистік бағыттағы педагогикалық әдістердің soft skills қалыптастыруда нәтижелі екенін көрсетеді. Эмпирикалық деректер гуманистік және әлеуметтік-танымдық негіздегі модельдердің коммуникация, эмпатия, өзін-өзі реттеу және эмоционалдық интеллект сияқты дағдылардың дамуына оң ықпал ететінін айқындайды. Бұл тәсілдер білім алушының ішкі мотивациясын күшейтіп, тұлғалық өсуіне қолайлы орта қалыптастыру арқылы икемді дағдылардың жүйелі дамуын қамтамасыз етеді.

Soft skills дамытуға ықпал ететін тағы бір маңызды теориялық бағыт – әлеуметтік-когнитивтік тәсіл. Бұл бағыт Альберт Бандураның әлеуметтік-когнитивтік теориясына негізделеді және мінез-құлық пен дағдыларды қалыптастыру үдерісінде бақылау, үлгі алу, өзара әрекет және тәжірибе арқылы үйренудің рөлін ерекше атап өтеді.

Әлеуметтік-когнитивтік теорияның негізгі қағидасына сәйкес, үйрену тек жеке когнитивтік процестердің нәтижесі емес, сонымен қатар әлеуметтік ортадағы өзара ықпалдастық арқылы жүзеге асады. Яғни адамдар басқалардың әрекетін бақылау, рөлдік модельдерден үлгі алу және оны практикада қолдану арқылы жаңа дағдыларды меңгереді.

Осы тұрғыдан алғанда, коммуникация, топтық жұмыс, көшбасшылық, эмпатия және өзін-өзі басқару сияқты soft skills қалыптастыруда әлеуметтік-когнитивтік тәсіл тиімді деп саналады. Себебі білім алушылар кәсіби жағдаяттарды, рөлдік модельдерді бақылап, алынған тәжірибені нақты әрекет барысында бекіту арқылы икемді дағдыларын дамытады (3-сурет).

Сурет 3 - Әлеуметтік-когнитивтік тәсілдің soft skills дамуына ықпалы

Педагогикалық практикада кең таралған бағыттардың бірі – әлеуметтік-когнитивтік теорияға сүйенетін оқыту тәсілі. Бұл теорияның авторы Альберт Бандура адамның мінез-құлқы мен оқу үдерісін тек ішкі когнитивтік механизмдер арқылы емес, әлеуметтік ортаның ықпалымен де түсіндіреді. Әлеуметтік-когнитивтік тұғырнаманың негізгі ұстанымы – білім алу үдерісі бақылау, үлгі алу (role modelling) және әлеуметтік өзара әрекет негізінде жүзеге асады.

Аталған тәсіл soft skills қалыптастыруда айрықша маңызға ие. Себебі студенттер кәсіби рөлдік модельдерді бақылау, бірлескен әрекетке қатысу және әлеуметтік ортада тәжірибе жинақтау арқылы коммуникация, командалық жұмыс, көшбасшылық және өзін-өзі реттеу сияқты дағдыларын дамытады.

Осыған байланысты ғылыми әдебиеттерде әлеуметтік-когнитивтік тәсілдің білім беру сапасына ықпалы және икемді дағдыларды қалыптастырудағы рөлі жан-жақты қарастырылы, эмпирикалық тұрғыда талданған (3-кесте).

Кесте 3 - Әлеуметтік-когнитивтік тәсіл мен soft skills дамуына қатысты зерттеулерді салыстырмалы талдау

Зерттеу түрі	Қолданылған әдістер	Нәтиже
Эмпирикалық (корреляциялық)	Сауалнама, құрылымдық модельдеу (SEM), PBL талдау	Self-efficacy және PBL soft skills дамуына маңызды әсер етеді (коммуникация, көшбасшылық) (Liu et al., 2020).
Квазиисследование	Inquiry-based learning, рефлексиялық тапсырмалар	Сыни ойлау, проблеманы шешу және топтық жұмыс дағдылары артқан (Almulla et al., 2023).
Теориялық – талдамалық зерттеу	SLT және SCT концепцияларын салыстырмалы талдау	SCT механизмдері (бақылау, өзін-өзі реттеу) soft skills қалыптастыруда маңызды рөл атқарады (Firmansyah and Saepuloh, 2023).

Әлеуметтік-когнитивтік тәсілге арналған зерттеулер оны soft skills қалыптастыруда нәтижелі құрал ретінде сипаттайды. Эмпирикалық деректер Project-Based Learning (PBL) пен өзіндік тиімділік (self-efficacy) деңгейінің артуы коммуникация және көшбасшылық дағдыларының дамуымен өзара байланысты екенін көрсетеді. Квазиэксперименттік жұмыстар inquiry-based learning және рефлексиялық тапсырмалар арқылы сыни ойлау, проблемаларды шешу және топтық өзара әрекет сапасының жақсарғанын айқындаған. Ал теориялық-талдамалық зерттеулерде әлеуметтік оқыту теориясы (SLT) мен әлеуметтік-когнитивтік теория (SCT) аясындағы бақылау және өзін-өзі реттеу механизмдерінің икемді дағдыларды қалыптастырудағы маңызы негізделген.

Әдебиеттерді жүйелі талдау soft skills дамытуда қолданылатын үш негізгі теориялық бағыттың - гуманистік, конструктивистік және әлеуметтік-когнитивтік - өзіндік ерекшеліктері мен артықшылықтарын айқындауға мүмкіндік берді.

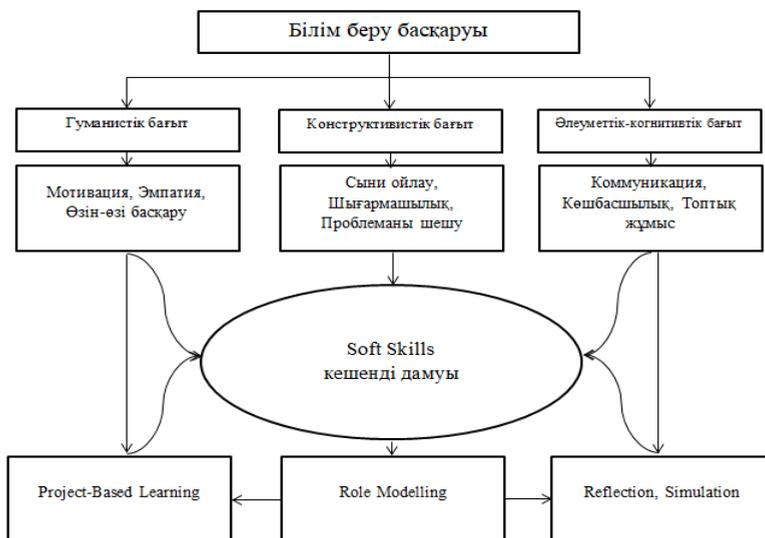
Гуманистік бағыт білім алушының тұлғалық дамуына, ішкі уәжіне

және эмоционалдық саулығына басымдық береді. Бұл тәсіл коммуникация, эмоционалдық интеллект, эмпатия және өзін-өзі басқару дағдыларын жетілдіруде тиімділігімен ерекшеленеді.

Конструктивистік тұғырнама білім алушылардың белсенді танымдық әрекетіне негізделіп, білімді тәжірибе арқылы қалыптастыруды көздейді. Ол сыни ойлау, шығармашылық, проблемаларды шешу және топта жұмыс істеу қабілеттерін дамытуға ықпал етеді.

Әлеуметтік-когнитивтік бағыт бақылау, үлгі алу және әлеуметтік өзара ықпалдастық арқылы үйренуді түсіндіреді. Ғылыми деректер бұл тәсілдің көшбасшылық, командалық әрекет, коммуникация және өзін-өзі реттеу сияқты дағдыларды дамытуда маңызды рөл атқаратынын көрсетеді.

Жалпы алғанда, әрбір теориялық бағыт soft skills дамуының әртүрлі аспектілерін қамтиды. Сондықтан заманауи білім беру тәжірибесінде аталған тәсілдерді ықпалдастыра қолдану білім алушылардың кәсіби және тұлғалық құзыреттерін кешенді дамытуға мүмкіндік береді.

Сурет 4 - Soft Skills интеграциялық моделі

4-суретте ұсынылған интеграциялық модель soft skills қалыптасуын жүйелі әрі бірізді қамтамасыз етуге бағытталған. Бұл модель аясында студенттерде сыни ойлау, көшбасшылық, тиімді коммуникация, эмоционалдық интеллект және командалық өзара әрекет дағдылары дамиды. Сонымен қатар модель икемді құрылымға ие болып, жоғары оқу орындары, кәсіби даярлық бағдарламалары және аралас (blended) оқыту форматтарында қолдануға бейімделген.

Талқылау. Конструктивистік негіздегі белсенді әдістер (PBL, жобалық оқыту) студенттердің танымдық белсенділігін күшейтіп, проблемаларды талдау және топта жұмыс істеу қабілеттерін қалыптастырады. Гуманистік

педагогика тұлғаның эмоциялық және әлеуметтік қырларын дамытуға жағдай жасап, өзін-өзі реттеу, эмпатия және рефлексия сияқты икемді дағдылардың жетілуіне ықпал етеді. Ал әлеуметтік-когнитивтік теорияға сүйенетін тәсілдер (peer-learning, рөлдік модельдеу, бақылау арқылы үйрену) коммуникация мен көшбасшылық қабілеттерін нығайтады. Үш теориялық бағытты біріктіретін интеграциялық модель білім беру тәжірибесін жаңғыртуға мүмкіндік беріп, soft skills-ті кешенді әрі мақсатты түрде дамытуға бағдарланған. Мұндай тәсіл кәсіби ортада бәсекеге қабілетті, эмоциялық тұрғыдан орнықты және әлеуметтік жауапты мамандарды даярлауға жағдай жасайды.

Soft skills қалыптастыруда конструктивизм, гуманистік педагогика және әлеуметтік-когнитивтік теория қазіргі білім беру жүйесінде маңызды орын алады. Бұл теориялар әртүрлі қырынан қарастырылғанымен, барлығы да студенттің тұлғалық және кәсіби дамуына қолайлы орта құруды көздейді. Конструктивизмнің мәні – білім алушыны белсенді әрекетке бағыттап, тәжірибелік және зерттеушілік іс-әрекет арқылы білімді өз бетінше құрастыруға негіздеуінде. Проблемалық оқыту (PBL), жобалық жұмыс және шынайы жағдайға негізделген тапсырмалар сыни ойлау, коммуникация, топтық жұмыс және креативтілік сияқты дағдыларды дамытуға ықпал етеді (Putra, 2021; Ragonis et al., 2020). Бұл тәсіл студентті білімді жай қабылдаушы емес, оны құрастырушы және белсенді қатысушы ретінде қарастырады, бұл еңбек нарығы талаптарына сәйкес икемділікті қамтамасыз етеді.

Гуманистік педагогика тұлғаның эмоциялық және әлеуметтік дамуын алдыңғы орынға қояды. Бұл бағытта білім беру үдерісі студенттің өзін-өзі тануына, рефлексия жасауына және жеке мақсаттарына жетуіне жағдай жасауы тиіс (Shaffie et al., 2018). Эмоциялық қолдау мен тұлғаға бағдарланған орта эмоционалдық интеллект, эмпатия және өзін-өзі басқару дағдыларын дамытуда шешуші фактор болып табылады. Әлеуметтік-когнитивтік теория бақылау арқылы үйрену, үлгілеу (modeling) және әлеуметтік өзара әрекетке негізделеді. Осы теория аясында студенттер оқытушылар мен құрдастарының әрекеттерін бақылау арқылы коммуникация, көшбасшылық, келіссөз жүргізу және ынтымақтастық дағдыларын меңгереді. Сонымен қатар өзіндік тиімділік (self-efficacy) пен өзін-өзі реттеу (self-regulation) soft skills дамуының маңызды алғышарттары ретінде қарастырылады.

Жалпы алғанда, конструктивизм когнитивтік және проблеманы шешу дағдыларын дамытуда, гуманистік педагогика эмоциялық және тұлғалық қырды қалыптастыруда, ал әлеуметтік-когнитивтік теория әлеуметтік және көшбасшылық қабілеттерді жетілдіруде тиімді. Бұл теориялардың ықпалдасуы soft skills дамуын кешенді қамтамасыз ететін тұтас әдіснамалық негіз қалыптастырады.

Қорытынды. Зерттеу нәтижелері ХХІ ғасыр білім беру кеңістігінде soft skills дамытудың маңыздылығын айқындап, оларды қалыптастыруға бағытталған педагогикалық тәсілдерді кешенді талдауға мүмкіндік берді. Қазіргі еңбек нарығы кәсіби біліммен қатар коммуникация, сыни ойлау,

креативтілік, командалық жұмыс және эмоционалдық интеллект сияқты әмбебап құзыреттерді талап етеді. Сондықтан soft skills дамуын жүйелі түрде қамтамасыз ететін теориялық әрі әдістемелік негіздердің болуы аса өзекті.

Талдау барысында конструктивизм, гуманистік педагогика және әлеуметтік-когнитивтік теория soft skills қалыптастырудың негізгі теориялық платформалары ретінде қарастырылды. Конструктивизм белсенді оқыту арқылы когнитивтік және коммуникативтік қабілеттерді дамытуда тиімді екенін көрсетті. Гуманистік бағыт эмоционалдық интеллект пен өзін-өзі басқаруды қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Әлеуметтік-когнитивтік теория бақылау, рөлдік модельдеу және peer-learning арқылы көшбасшылық пен ынтымақтастық дағдыларын нығайтады.

Әдеби шолу мен салыстырмалы талдау нәтижелері бұл үш бағыттың soft skills дамуының әртүрлі аспектілерін қамтитынын дәлелдеді. Оларды интеграциялау студенттердің жан-жақты дамуын қамтамасыз ететін кешенді педагогикалық модель қалыптастыруға мүмкіндік береді. Ұсынылған интеграциялық модель белсенді оқыту әдістерін, тұлғалық бағдарланған тәсілдерді және әлеуметтік өзара әрекетке негізделген стратегияларды үйлестіре отырып, заманауи білім беру талаптарына жауап береді.

Қорытындылай келе, soft skills табысты дамыту білім беру мазмұнын жаңарту, әдістемелік амалдарды жетілдіру және теориялық тұғырнамаларды ықпалдастыру арқылы жүзеге асады. Бұл студенттердің кәсіби даярлығын нығайтып қана қоймай, олардың өмірлік бейімделгіштігін арттырып, болашақта табысты әрі әлеуметтік жауапты тұлға болып қалыптасуына ықпал етеді.

References

Almulla M., Alqadiri M., & Alrashidi A. (2023) The impact of inquiry-based learning on students' critical thinking and collaborative skills in higher education. *Sustainability*. — Vol. 15(5). — P. 3978. <https://doi.org/10.3390/su15053978> (In English)

Caggiano V., Schleutker K., Petrone L., & González-Bernal J. (2020) Towards identifying the soft skills needed in curricula: Finnish and Italian students' self-evaluations indicate differences between groups. *Sustainability*. — Vol. 12(10). — P. 4031. <https://doi.org/10.3390/su12104031> (In English)

Cahyani D., Yunita F., & Ubaidillah M. (2022) Application of inquiry collaborative constructivism model in biology learning respiratory system to improve students' critical thinking skills. *Jurnal Pendidikan Sains (JPS)*. — Vol. 10(1). — P. 28. <https://doi.org/10.26714/jps.10.1.2022.28-35> (In English)

Firmansyah M., & Saepuloh D. (2023) Comparative analysis of SLT and SCT in the context of soft skills development. *International Journal of Instruction*. — Vol. 16(4). — P. 25–42. <https://doi.org/10.29333/iji.2023.1642a> (In English)

Gilyazova O.S., Zamoshchansky I.I., & Vaganova O.I. (2021) Defining, classifying and developing soft skills in higher education: Competency-based and humanistic approaches. *Universidad y Sociedad*. — Vol. 13(2). — P. 241–248. (In English)

Gnecco G., Landi S., & Riccaboni M. (2023) The emergence of social soft skill needs in the post covid-19 era. *Quality & Quantity*, — Vol. 58(1). — P. 647-680. <https://doi.org/10.1007/s11135-023-01659-y> (In English)

Hamidah S. (2015) Humanistic soft skills learning for generating professional teacher performance.

In Proceedings of the 3rd UPI International Conference on Technical and Vocational Education and Training. Atlantis Press. — Vol. 14. — P.150–154. <https://doi.org/10.2991/ictvet-14.2015.42> (In English)

Hendriana H., Prahmana R., Ristiana M., Rohaeti E., & Hidayat W. (2022) The theoretical framework on humanist ethno-metaphorical mathematics learning model: an impactful insight in learning mathematics. *Frontiers in Education*. — Vol. 7. — P.1-15. <https://doi.org/10.3389/feduc.2022.1030471> (In English)

Imron Suliswiyadi, & Rifai A.S. (2024) ESD goals and soft skills competencies through constructivist approaches to teaching: An integrative review. *Journal of Education and Learning (EduLearn)*. — Vol. 18(3). — P. 708–718. <https://doi.org/10.11591/edulearn.v18i3.21408> (In English)

Kodali M., Kodali U., Gadicherla S., Smriti K., Singh A., & Khurshid Z. (2024) The role of soft skills in dental education: challenges and importance. *European Journal of Dentistry*. — Vol. 19(03). — P.851-859. <https://doi.org/10.1055/s-0044-1791938> (In English)

Liu H., Wang L., & Liang J. (2020) Self-efficacy and problem-based learning as mediators in the development of soft skills: Evidence from higher education. *Frontiers in Psychology*. — Vol. 11. — P. 1945. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01945> (In English)

Maulana N. (2023). Toward sustainable higher education: integrating soft skill development into business school curriculum in indonesia. *Journal of Law and Sustainable Development*. — Vol. 11(4). — P. 317-325. <https://doi.org/10.55908/sdgs.v11i4.325> (In English)

Mendoza-Urbina F., Gabriel-Tirajaya J., Idrogo-Barboza G., Montañez-Huancaya N., Cheres-Lopez Z., Gabriel-Tirajaya G., ... & Rodríguez-Saavedra M. (2024) Soft skills and emotional intelligence in students of the education program. *International Journal of Religion*. — Vol.5(9). — P. 442-447. <https://doi.org/10.61707/znp9ry55> (In English)

Mohammed F.S., & Ozdamli F. (2024) A systematic literature review of soft skills in information technology education. *Behavioral Sciences*. — Vol. 14(10). — P. 894. <https://doi.org/10.3390/bs14100894> (In English)

Putra R. (2021) Soft Skill Development in Vocational Schools to Produce Competent Graduates Needed by the Business/Industry World. *Budapest International Research in Exact Sciences (BirEx) Journal*. — Vol. 3(1). — P. 77–81. <https://doi.org/10.33258/birex.v3i1.1520> (In English)

Ragonis N., Hazzan O., & Har-Shai G. (2020) Students' Awareness and Embrace of Soft Skills by Learning and Practicing Teamwork. *Journal of Information Technology Education: Innovations in Practice*, — Vol. 19, — P. 185–201. <https://doi.org/10.28945/4650> (In English)

Rodríguez M., Manso-Vázquez M., Mikic-Fonte F., Nistal M., Iglesias M., Tsalapatas H., ... & Sørensen L. (2021) Teaching soft skills in engineering education: a European perspective. *IEEE Access*. — Vol. 9. — P. 29222-29242. <https://doi.org/10.1109/access.2021.3059516> (In English)

Shaffie F., Md-Ali R., & Yusof F.M. (2018) Towards soft skills framework for Social Work educators. *Journal of Social Sciences Research*. — Vol. 6. — P. 1091–1096. <https://doi.org/10.32861/jssr.spi6.1091.1096> (In English)

Wang Y.H., & Liao H.C. (2023) The use of social cognitive learning for humanistic professional role modelling: Impacts on awareness of humanistic professionalism, caring behaviour, and transitional anxiety. *Annals of Medicine*. — Vol. 55(1). — P. 1194–1208. <https://doi.org/10.1080/07853890.2023.2189747> (In English)

Yelnykova H., Ryabova Z., Lyubchenko N., & Suprun V. (2023) Formation of soft skills of professionals in the context of open education. — Vol. 2889 (1). — P. 1-7. <https://doi.org/10.1063/5.0173724> (In English)

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the Central Asian Academic Research Center LLP

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the journals of the Central Asian Academic Research Center LLP implies that the described work has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The Central Asian Academic Research Center LLP follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the Cross Check originality detection service <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/ or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the Central Asian Academic Research Center LLP.

The Editorial Board of the Central Asian Academic Research Center LLP will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Ответственный редактор **А. Ботанкызы**

Редакторы: **Д.С. Аленов, Т. Апендиев**

Верстка на компьютере: **Г.Д. Жадырановой**

Подписано в печать 27.02.2026.

46,0 п.л. Заказ 1.